על אלו מומין פרק ששי בכורות מב.

מסורת הש"ס

א) ערכין ד: שנת קט. נדה כח:, ב) יומות פג: ע"ש ומתוס פס:, ג) [יומות פג: תמורה י"ל. ח"ג, ד) [נעיל מז:], ה) [ויקרא מז], ו) מכלן שייך לע"ב, ז) ר"פ הערל דסבר דלגדרוגינום זכר כו' ל"ק, ח) שייך לעיל, ט) ל"ק, י) שייך לעיל, כ) גי' ל"ק ושייך שפיר לפעמטי כדפירשתי לעיל, ל) פירש אם זכר ל"ק, מ) קדושם פה תלה עליהן ומ"מ כהוייתן תמול עליהן ל"ק, נ) לקדושם ל"ק, ס) ל"ק מ"ג, עב) אפי' היו אלה בגדרה ל"ק.

תורה אור השלם

1. וְהָיָה עֶרְכְּךָ הַזָּכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָעֹד בֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה וְהָיָה עֶרְכְּךָ חֲמִשִּׁים שְׁקָל כֶּסֶף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:
ויקרא כז ג
2. וְאִם נְקֵבָה הִוא וְהָיָה עֶרְכֵּךְ שְׁלֹשִׁים שֶׁקֶל:
ויקרא כז ד
3. וְאִם זֹכֶר שְׁלֹמִים קָרְבָּנוֹ אִם מִן הַבָּקָר הוּא מַקְרִיב אִם זָכָר אִם נְקֵבָה תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ לִפְנֵי יְיָ:
ויקרא ג א
4. וְאִם מִן הַצֹּאן קָרְבָּנוֹ מִן הַכְּשָׂבִים אוֹ מִן הָעִזִּים לְעֹלָה זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ:
ויקרא א י
5. כָּל הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד בְּבְקָרְךָ וּבְצֹאנְךָ הַזָּכָר תַּקְדִּישׁ לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲבֹד בִּבְכֹר שׁוֹרֶךָ וְלֹא תָגֹז בִּכּוֹר צֹאנֶךָ:
דברים טו יט

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הזכר וכו' הייבו רך וכו' לפרשיה לעיל הס"ד: (ב) ד"ה וח"ק סבר וכו' כמקום נקבות שרגיל לטיות:

שיטה מקובצת

א) תי' סמי מבאן טומטום ת"ש נמחק: ב) אם נקבה ואנדרוגינוס: ג) תי' מה ת"ל נמחק: ד) איש ערך אשה אין כו' כפרשת בחקותי הס"ד: ה) טומטום ומשום: ו) ועוד מפה נפשך בין: ז) לא מפעיש ליה קרא: ח) הנעבד כולהו בקרבנות: ט) מליקה מפה נפשך אם זכר כו' מדר"א נמי איכא לאוחוביה דקאמר כל מקום שנאמר זכר ונקבה: י) מקדישין לעשות תמורה: יא) קדושים הא אין נתפסין בקדושה בגון: יב) ס"ל בריה הוי ואיכא דס"ל ספק הוי: יג) כתנאי פ"א ומצי לאוקמא דרבנן בתראי דתתני אטומטום נמי פליגי ורולא כרב חסדא אלא בזכר ונקבה מספקא וקדוש מעיקרא אפילו לרבנן בתראי והני תנאי דבריתא בהכי פליגי כו' והרא"א: יד) מטיל מים במקום: טו) להיות נוקבה: טז) הערל ד"ל דאנדרוגינוס זכר למ"ד: יז) ושוק ומר"א דאמר התם חייבין עליו: יח) דשמא יש עוד: יט) שאני התם דכתיב: כ) מוקים ליה לדרשא כו' סבריא ליה כרבנן: כא) לקמן סבר דבריה: כב) קדושה דאימיהו: כג) אפילו אי בהוויתן קדושים שהרי אמר תי' בפירוש נמחק: כד) טומטום מ"מ אדפריך בסמוך: כה) אין קדושת פה חלה עליהן כו' עליהו קדושת אימיהו כמו בכל כו' ודאי אי זכר או נקבה הא כו' דלא שייך ביה קדושת אימיהו משום: כו) מיתורא דר"א קדיש: כז) מנקבה וכיון דמעטיה מנקבה הוצרך למעט גם מזכר דלא תימא דמעטיה מנקבה בערך זכר ובריתא: כח) ספרא ר' יהודה הוא: כט) שיטה זו שפרשתי: ל) דתניא התם ר': לא) מילה אפילו אי הוי כאשה: לב) ת"ק טומאין נקט: לג) שהוא ודאי נקבה: לד) לעולם טעמא משום: לה) זכר מ"מ ממעטינא:

אלמה תניא [1] הזכר [2] ולא טומטום ואנדרוגינוס [3] סמי מיכן טומטום ת"ש יכול לא יהא בערך איש אבל יהא בערך אשה ת"ל הזכר [2] אם נקבה ולא טומטום ואנדרוגינוס סמי מיכן טומטום ת"ש [3] אם זכר אם נקבה [4] זכר ודאי נקבה ודאית ולא טומטום ואנדרוגינוס סמי מיכן טומטום ת"ש הזכר ולא נקבה כשהוא אומר למטה [4] זכר שאין ת"ל [5] מה ת"ל להוציא טומטום ואנדרוגינוס סמי מיכן טומטום ת"ש [6] הנעבד והמוקצה והאתנן והמחיר וטומטום ואנדרוגינוס כולן מטמאין בגדים אבית הבליעה ר"א אומר טומטום ואנדרוגינוס אין מטמאין בגדים אבית הבליעה שהיה ר"א אומר כל מקום שנאמר זכר ונקבה אתה מוציא טומטום ואנדרוגינוס מביניהם ועוף הואיל ולא נאמר בו זכר ונקבה אין אתה מוציא טומטום ואנדרוגינוס מביניהם סמי מיכן טומטום ת"ש [7] ר' אלעזר אומר הטריפה והכלאים ויוצא דופן טומטום ואנדרוגינוס לא קדושים ולא מקדישין ואמר שמואל [8] לא קדושים בתמורה ולא מקדישין לעשות תמורה סמי מיכן טומטום ת"ש ר' אלעזר אומר חמשה לא קדושים ולא מקדישין ואלו הן הטריפה והכלאים ויוצא דופן וטומטום ואנדרוגינוס וכי תימא ה"ג סמי מיכן טומטום הוו להו ארבעה אפיק טומטום ועייל יתום לימא [9] כתנאי רבי אילעאי אומר משום ר' ישמעאל אנדרוגינוס בבור הוא ומומו עמו וחכמים אומרים אין קדושה חלה עליו ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש הרי הוא אומר [5] הזכר וכל מקום שנאמר זכר אינו אלא להוציא טומטום ואנדרוגינוס וכי תימא סמי מיכן טומטום ר"ש בן יהודה היינו רבנן אלא לאו טומטום איכא ביניהו דת"ק סבר אין קדושה חלה עליו אאנדרוגינוס אבל טומטום ספיקא הוא וקדוש מספיקא ואתא רבי שמעון בן

מבוא

אלמה תניא הזכר. והיה ערך הזכר ומריבויא דה"א נפקא לן ולא טומטוס: ערך אים [1] ואשה אין שוין כדמפרש בפ' בהר סיני [2]: **אם נקבה.** מריבויא דאם נפקא לן ולא טומטוס [3] משום פסיקא לא ממעטי ליה קרא דספיקא קמי שמיא ליכא אלא ודאי משום בריה ממעטי ליה:

סמי מכאן טומטום. מקרא לא ממעטי אלא אנדרוגינוס ומשום בריה אבל טומטוס נערך ולחומרא נערך כזכר: **אם זכר אם נקבה.** כשלמים כתיב (ויקרא ז) ומשום ספק לא ממעטי קרא ועוד [1] אין זכר אין נקבה כשר לשלמים אלא ודאי בריה הוא: **הזכר ולא נקבה.** (א) דהייטו הך דגבי עולה דפרשיה לעיל להוציא טומטוס ומדמעטיה קרא בריה הוא דמשום ספק לא [2] ממעט קרא: הרוצע ל"ג אלא שייך בעופות: **הנעבד.** [3] טולה בקרבנות דעופות קמיירי: **מטמאים בגדים אבית הבליעה.** כשאר נגעים עוף מהור דמליקתו אינה מליקה והוי נגילה ואי אלא בריה הוא אמאי אינה מליקה [4] מה נפקיד אם זכר הוא כשר ואם נקבה הרי כשר דהא בעופות לא חלק הכתוב ועוד מדר"א איכא לאוחוביה דקאמר כל מקום שאתה מוצא זכר ונקבה אתה מוציא טומטוס ספיקא מי ממעט ליה קרא אלא ודאי בריה הוא והיכא דמעטיה מעטיה אבל בעופות אלא מעטיה לא מעטיה: **לא קדושין בתמורה.** כלומר אפילו תמורה שאלה על בעל מום קבוע אינה חלה עליהן וטעמא מפרש במסכת תמורה בפרק יש בקרבנות (דף יח.): **ולא מקדשין** [1] **בעושי תמורה.** שאם הם קדושין אין עושין תמורה והיכי דמי שהן עצמן קדושין [2] כגון שהיו ולדות קדשים דקדשי לגבי אמן. ואי טומטוס ספק הוא אמאי לא קדוש ממה נפשך: **יפוס.** דמי להגך דספסולין משנולדו. והיכי דמי יפוס כדמפרש בשמיטת חולין בפ' שני (דף לח.): שמתה אמו בשעת לידה זה פרים למיתה וזה פרים לחיים: **לימא כתנאי.** הא דרב חסדא דאיכא דס"ל דס"ל [3] ספק הוי: **אין קדושה חלה עליו.** דבריה הוא אבל בעומטוס לא פליגי דספק הוא: **לרוחיא עומטוס ואנדרוגינוס.** דטומטוס נמי בריה הוא: [1] **דל"ע עומטוס בבריה לא מספקא.** דתיקוס לרב חסדא כתנאי [2] דתימא ההוא תנא דסבירא ליה בריה הוא סבירא ליה כרבנן בתרא: תנאי דבריתא בהכי פליגי כו' והרא"א: [3] במקום זכרות הוי וקדוש: ות"ק סבר מיישינן שמא נהפכה זכרותו נכפל גידו מבפנים ומוציא מים במקום (ב) שרגיל נקבות להיות [4] נקבה וכ"ש

[1] הערל (יבמות דף פא.), ואנדרוגינוס זכר ואיכא למ"ד אף מאכילה במזה ושוק [2] ואמר ר"ל התם מיירי עליו אפילו [3] דבריות דנסמוך דממעט מהזכר טומטוס ואנדרוגינוס או מיתורא ממעט ליה וי"ל דלפי מה שפירשתי דמטעמא דמוס קא ממעט ליה ניתא דמיתתבר ליה לאוקומיה כר' שמעון כין דכוותיה מיתוקמא לגמרי:

[1] **הזכר** הזכרים. אל"ת אלא הזכרים נמי מלי למעט אנדרוגינוס מהזכר כמו בסמוך לענין ערכין ובנדה בפרק המפלת (דף כח.) גבי טומטוס ואנדרוגינוס שראו לזבן או לוחש וי"ל דשמא [2] עוד דלרשות אחרות יש דקראי טוחה מתיבי בבכור כנון (שמות לד) כל מקנך מזכר וכולהו לריכי והא דאמרי' בפ"ק (לעיל דף ט.) אפי' תימא ר' יוסי הגלילי שאני [3] הכא דכתיב הזכרים [4] (ופריך) ולגמר מיניה הא מיעט רחמנא הזכרים והכא מוקים [5] לדרשא אחריתי י"ל אלא אבילה

[6] **אבל** טומטוס דברי הכל ספיקא הוא כו'. אלו מעטם אלא אמאי קרא למעוטי ספיקא קאמר רב חסדא דקדוש מספיקא דגבי טומטוס שיש מהם זכר ויש מהם נקבה [7] אלא שייך כדפי' לעיל אלא לא מיתתבר ליה לאוקומי מיעוטא בטומטוס דהשיב ליה זכר גמור או נקבה גמורה ור' יוחנן דפליג עליה דרב חסדא נקמן [8] דקסבר דבריה הוא ואין קדושה חלה עליו ואפילו נמלא זכר ות"ת ואמאי לא פריך מרב חסדא מהכיא דרשי כילד מעברמין (תמורה דף כד:) דאם זכר יקרב עולה ואם נקבה זבחי שלמים דקאמר התם ילדה טומטוס ואנדרוגינוס אין קדושה חלה עליהם ומפרש התם דקסבר ולדות קדשים בהויתן הם קדושים דאי בעמי אמן הם קדושים הא מפשיטה קדושה [9] דאיתיה ולרב חסדא דאמר טומטוס קדוש אפי' [10] בהויתן קדושים שהרי [11] כפי' אמר אם זכר יקרב עולה ואם נקבה זבחי שלמים ואע"ג דאיכא למימר סמי מכאן טומטוס [12] אמאי פריך בסמוך מברייתות ה"ל למיפרך מממתני' וי"ל דרב חסדא פי' אין [13] קדושה חלה עליהן ומ"מ בהויתן תפול עליהו קדושה כמו בכל ולדות קדשים דכיון דהוי ודאי אם זכר או נקבה והא דלא משני התם אין קדושה פיו חלה עליהם אם זכר או נקבה והא דלא דכתיב ליה קדושה אמו משום דמשמע ליה דקאי בין אבהמה דחולין בין אבהמה דקדשים דאיירי בה: **אלמה** תניא הזכר ולא טומטוס ואנדרוגינוס. מיתורא [14] קדרים אבל מזכר לחוליה לא קממעטו אלא הספות בערך נקבה אי לאו דמעטיה מנקבה [15] (לאוקומיה בערך) וכרייתא דעולה דלעיל דאיתקרי קרא למעוטי מזכר לאו כו' יהודה אע"ג דתתם מיפקא [16] היא דהא בקידוש פוסלו ר' יהודה בלא שום ייתור ומ"מ פשיטא ליה דהכיא דערכין (דף ד.) ר' יהודה כל כמה דאיכא לאוקומיה תתם מיפקא טוחיה מוקמינן ועוד תניא בהדיא בפ"ק דערכין (דף ה:) דר' יהודה אומר הטומטוס ואנדרוגינוס מערכין אבל לא בערכין ומיהו קשה לפי שיטה [17] שפירשתי מפרק הערל (יבמות דף עב:) דמשמע התם דלא פסיל ליה ר' יהודה לענין קדוש אלא מספק דהוי ספק איש ספק אשה דתניא [18] ר' יהודה אומר אף אנדרוגינוס שקדש קדושו פסול מפני שהוא ספק אשה ואשה פסולה לקדש ונראה לפרש דספק הוא לר' יהודה ולענין מילה [19] מי כאשה גמורה ריבהו הכתוב מכל זכר דמשמע כל זכרות ולענין ערכין מעטו הכתוב מערך איש ואשה לפי שהוא משונה: **טומטום** ואנדרוגינוס אין מטמאין בגדים בשבילה. ה"ה להקרבה נמי כשרין כדמפרש טעמא אלא מיידי [20] דנקט ת"ק טמא נקט ר"ל אין מטמאין: **ואתא** ר"ש בן רבי יהודה משום ר"ש למיטר טומטום שהוא [21] נקבה כשמעינו מיש במקום נקבות מ"מ באנדרוגינוס הוי לעולם [22] משום דבריה הוא ומיהא דפ' הערל (דף פא.) משמע דר"ש מתיב ליה ודאי זכר לר' יוחנן דאמר התם אף מאכילה בחזה ושוק וי"ל דאפי' הוי ודאי זכר [23] ממעטינא ליה זכר אבל נקבה ודאי מימעטא מן טומטוס המעיל מיש במקום נקבות לפי המקבלת דאפי' ודאי נקבה הוי כיון דלא חיים שמא נהפכה זכרות לנקבות: כי

[1] **דכל** עומטוס בבריה לא מספקא. דתיקוס לרב חסדא כתנאי [2] דתימא ההוא תנא דסבירא ליה בריה הוא סבירא ליה כרבנן בתרא: תנאי דבריתא בהכי פליגי כו' והרא"א: [3] במקום זכרות הוי וקדוש: ות"ק סבר מיישינן שמא נהפכה זכרותו נכפל גידו מבפנים ומוציא מים במקום (ב) שרגיל נקבות להיות [4] נקבה וכ"ש

כדאמר בסוף המפלת (נדה דף כח:) וכו' יהודה אמרי' כדמובא בשבת בסוף פרק אם לא הביא כלי (דף קלו:) דאמר רב חסדא לא לכל אל"ר יהודה אנדרוגינוס זכר הוא שאם אתה אומר כן בערכין יערך ותניא הזכר ולא טומטוס כו' פירוש ופתם פסרא ר' יהודה היא (לקמן דף פא.) וקאמר ר"ג כר יתמה אף אנן נמי מגיעא דקא"ל יהודה פוסל בשאה ואנדרוגינוס לקידוש מי חטאת ומאי שנא גבי מילה דכתיב (בראשית יח) המול לכם כל זכר ויש לתמוה מאי שנא דבערכין צריך ייתור למעט אנדרוגינוס ובקידוש לא צריך מיעוט אלא ממעטינן ליה מהיכא דממעטינן אשה מונתן ולא ונתנה דאמרינן בפרק ערף בקלפי (יומא דף מב.) וכמילה אדרבה צריך ייתור לרבותן לדין זכר ומיהו מקידוש הוה מצינן למימר דשמא איכא מיעוט אבל מילה קשיא וי"ל דקסבר ר' יהודה אנדרוגינוס מולא מכלל זכר בלא שום מיעוט מסברא ולהכי פסל ליה [1] קדוש ולענין מילה צריך ייתורא דכל זכר לריבויא והא דגבי מיעוטא בערכין הייבו משום דמסברא הייתי מעמידו לכל הספות בערך נקבה אי לאו דמעטיה מנקבה [2] (לאוקומיה בערך) וכרייתא דעולה דלעיל דאיתקרי קרא למעוטי מזכר לאו כו' יהודה אע"ג דתתם מיפקא [3] היא דהא בקידוש פוסלו ר' יהודה בלא שום ייתור ומ"מ פשיטא ליה דהכיא דערכין (דף ד.) ר' יהודה כל כמה דאיכא לאוקומיה תתם מיפקא טוחיה מוקמינן ועוד תניא בהדיא בפ"ק דערכין (דף ה:) דר' יהודה אומר הטומטוס ואנדרוגינוס מערכין אבל לא בערכין ומיהו קשה לפי שיטה [4] שפירשתי מפרק הערל (יבמות דף עב:) דמשמע התם דלא פסיל ליה ר' יהודה לענין קדוש אלא מספק דהוי ספק איש ספק אשה דתניא [5] ר' יהודה אומר אף אנדרוגינוס שקדש קדושו פסול מפני שהוא ספק אשה ואשה פסולה לקדש ונראה לפרש דספק הוא לר' יהודה ולענין מילה [6] מי כאשה גמורה ריבהו הכתוב מכל זכר דמשמע כל זכרות ולענין ערכין מעטו הכתוב מערך איש ואשה לפי שהוא משונה: **טומטום** ואנדרוגינוס אין מטמאין בגדים בשבילה. ה"ה להקרבה נמי כשרין כדמפרש טעמא אלא מיידי [7] דנקט ת"ק טמא נקט ר"ל אין מטמאין: **ואתא** ר"ש בן רבי יהודה משום ר"ש למיטר טומטום שהוא [8] נקבה כשמעינו מיש במקום נקבות מ"מ באנדרוגינוס הוי לעולם [9] משום דבריה הוא ומיהא דפ' הערל (דף פא.) משמע דר"ש מתיב ליה ודאי זכר לר' יוחנן דאמר התם אף מאכילה בחזה ושוק וי"ל דאפי' הוי ודאי זכר [10] ממעטינא ליה זכר אבל נקבה ודאי מימעטא מן טומטוס המעיל מיש במקום נקבות לפי המקבלת דאפי' ודאי נקבה הוי כיון דלא חיים שמא נהפכה זכרות לנקבות:

עין משפט נר מצוה

סה א מי' פ"ח מהל' ערכין הל"ה:
סו ב מי' פ"ז מהל' פסולי המוקדשין הל"ה ד:
ג [מי' פ"ח מהל' תמורה הל"ה יז]:

מוסף רש"י

הזכר. כ' יתיר"ל קדרים (שבת קלז:), **הנעבד.** שהסתחוה לו ועקלו פ"ז (יבמות פט:), נמלוקין דקדשים קמיירי (שם). **והמוקצה.** שהקלוהו ויפדו לקרבונם פ"ז (שם). **וטומטום ואנדרוגינוס.** ופש"פ אלא נאמר תמות וחכרות בעופות, קבור בריה בפני עצמה היא ואינו פסק זכר פסק נקבה, ור"מ פליג עליה כו' (בכורים פ:), **מטמאין בגדים אבית הבליעה.** כדין נגלת עוף טהור, דכתיב לפיו הקרבה, כלומר מן הבהמה לטוליה רוחב וגרגרת כו' בתמורה כפ' בתרא (כח.) ומלקטו נגלה (יבמות פט:) נגלת עוף טהור אין לה טומאה אלא בכית הבליעה, כדכתיב (ויקרא כב) לא יאכל לטמאה בה (יבמות שם). **אתה מוציא טומטום ואנדרוגינוס מביניהן.** כדדרשינן (נדה כח:) זכר ולא נקבה ולא אין ולא טומטום ואנדרוגינוס. **הכלאים.** פטול לקרבנה, דכתיב בעל מום לא יקרב, שור או כשב פרט לכלאים, כי יולד פרט ליולד דוחק, וכמי שמפיה ילוף ר' אליעזר מקרבי בפרק יש בקרבנות דלא חיל קדושה עליהן, ופש"ב דשאר פסולי הקרבה כגון רוחב וגרגרת מוקלה ונעבד ואתנן ומחיר חייבת עליהם קדושה כגוף ועכ"כן מוס קבע ליקרות עליו ולאחר שדין קטורין בגוף ובגוה, הני לא חיילא עליהו אלא קדושה דמים כדיקלא בעלמא ומפדין בלא מום ומחיר בגוף ובגוה לאחר פדיון (יבמות פד:). **לא קדושים בתמורה.** לא מיקמיא אחלה הקדש דלא קדש, דאפילו בעל מום שקדש מומו לקדשו לא נתחל ליה קדושה הגוף כדאמר בבכורות בפ"ב (יד:) אלא אפילו אם אמר קדש בהן הני לא מקדש, דאפילו בעל מום חייבת עליה קדושה הגוף ליאמר בגוה ובגוה לא מיקמיא אלא דמיקמיא דמתמר (בכורות כז) טוב בעל מום אם אמר ימיטנו, אפילו הכי אהני לא חייבת (יבמות שם ורש"י תמורה יא. יז.), **ולא מקדישין לעשות תמורה.** אם הם קדושים ואמר מולן בהם אינן עושין תמורה, ואמם מוכיחין בנמקבת תמורה וכי מתחר אתן קדושין איתן מקדישין, אי אתה מוצא אלא מקדשים בהמה ואמ"ל נעבד, אבל כלאים ומומטום ואנדרוגינוס שנפסלו מקבת יגיעתם, אי אתה מוצא שיקדים אלא בולדות קדשים שהיתה אמן קדושה, ומה מקבתם יקבו ויפסלתו ויפדה ואכלנה ויעבדה תקבר (יבמות שם).

רבינו גרשום

יכול לא יהא בערך איש. דאין מחסירין עליו מספיקא: אבל יהא בערך אשה דערכה פחות משל איש: **ספר מיכן טומטום.** דטומטום נערך מספיקא: אם זכר אם נקבה. דכתיב נבי שלמים: **ספר מיכן טומטום** דהא קדיש מספיקא: **הנעבד** בע"ז. **והמוקצה** לע"ז **והאתנן והמחיר.** הני כולהו בתורים ובני יונה מיירי דאי מלקן לא חל עליהן קדושת מזבח אלא בגילה הוויין ומטמא בגדים אבית הבליעה. אלמא דטומטום לא קדיש למזבח: **ספר מכאן טומטום:** לא קדושים בתמורה. שאם רצה לעשותם תמורת קדשים אינן קדישין במקומן ואם הקדישן ורצה להמירן בבהמ' חולין לא מקדישין לא אלימי למיתפס תמורתן: אפיק טומטום ועייל יתום. כי ההוא יתום דכי ילדתו אמו הוא פרשה למיתה והוא פורש לחיים ומשום הכי לא קדיש כדמפרינן בהשוחט תחת אמו פרש ליתום: לימא כתנאי. הא מילתא דרב חסדא דאיכא למ"ד דטומטום קדוש מספיקא דאיכא למ"ד שמא בריה הוי ולא קדיש:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com